

Tekstivastine

Konsultatiivinen työskentely moniammatillisen yhteistyön tukena -podcast

Puhujat: Tiina Parviainen, Leena Nuutila, Birgit Härkönen ja Mari Ilveskoski

Dynaamista musiikkia taustalla.

Tiina: Tiesittekö muuten, että konsultointi on ikivanha taito? Sitä käyttivät jo muinaisen Rooman senaattorit. Käsite tulee latinan kielestä, jossa verbi konsultare tarkoittaa neuvojen kyselemistä tiedustelemista sekä neuvottelemista. Tässä podcastissa keskustelemme siitä, millä tavoin konsultatiivinen työskentelyote voi toimia. Moniammatillisen työskentelyn tukena. Minä olen Tiina Parviainen Jamkin ammatillisesta opettajakorkeakoulusta.

Leena: Ja minä olen Leena Nuutila Haaga-Helian ammatillisesta opettajakorkeakoulusta.

Birgit: Minä olen Birgit Härkönen ammatillinen opettaja, Ammattiopisto Gradiasta.

Mari: Ja minä olen Mari Ilveskoski, laaja-alainen erityisopettaja Ammattiopisto Gradiasta.

Tiina: Lämpimästi tervetuloa kuulolle. Innostuminen konsultatiivisen työskentelyn yhteiseen tarkasteluun nousi Opetushallituksen täydennyskoulutuksen KETO-hankkeen yhteistyön myötä. Erityisopettajan työ ammatillisissa oppilaitoksissa on muuttumassa lainsäädännön muuttuessa erityisopettajan konsultatiivinen rooli vahvistuu ja yhteistyö opettajien kanssa tiivistyy. Oppilaitoksissa valmistaudutaan jo tulevaan ja pohditaan eri työn kuvien tehtäviä ja muutostarpeita. Erityisopettajia toimii tällä hetkellä eri nimikkeillä ja eri vastuutehtävillä ja yhteistä keskustelua tarvitaan niin oppilaitosten sisällä kuin niiden välilläkin. Moniammatillisen yhteistyön merkitys painottuu entisestään.

Leena: Näin juuri on ja tämä muutos on minusta hyvin tervetullut ja toivottavasti tämä tulee selkiyttämään sekä vahvistamaan erityisopettajien toimenkuvia ammatillisissa oppilaitoksissa. Jos vielä palaan hetkeksi hieman tuohon konsultaatiokäsitteeseen. Konsultaatio käsite tähän käytetään erityisopetuksessa ammattilaisten ja asiantuntijoiden välisistä asiantuntijakeskusteluista ja ylipäättään asiantuntija. Konsultatiiviseen työskentelyyn lähtökohtana erityisopetuksessa on löytää ratkaisuja mahdollisuuksiin sekä myös haasteisiin hyödyntäen. Ammattihenkilöiden erityisosaamista. Ja näin näenkin, että hyvin toimiva osallistava konsultatiivinen työskentely on hyvin toimivan oppilaitosyhteisön perusta.

Tiina: No entäpä, mitä te Birgit ja Mari ajattelette konsultaation roolista omassa organisaatiossanne?

Birgit: No ajattelen, että konsultaatio on osa ammatillista toimintatapaa, jossa hyödynnetään toinen toistemme osaamista. Toimiessani opettajana minulla on sitä pedagogista osaamista ja sen opetettavan ammattialan substanssiosaaminen. Opinto-ohjaajilla ja erityisopettajilla on vuorovaikutuksen, ohjauksen ja tuen asiantuntijuutta. Moniammatillisessa yhteistyössä eri toimijoiden asiantuntijuus synnyttää jotakin laajempaa ymmärrystä ja osaamista kuin kunkin yksilön oma asiantuntijuus. Jokaisen osaaminen kehittyy ja toiminnassa tulee vuorovaikutteista omassa organisaatiossamme konsultaatio on esimerkiksi erityisopettajan tai opinto-ohjaajan ja opettajan tai ryhmänohjaajan yhteistä keskustelua ja siinä keskustelussa mietitään, kuinka voidaan parhaiten olla opiskelijan tukena hänen opinnoissaan ja erityisesti silloin, kun opintojen suorittamisessa ilmenee haasteita. Opettajana koen, että konsultatiivisesta toimintamallista hyötyy kaikki niin opiskelija kuin myös ohjaus ja opetushenkilö.

Mari: Erityisopettajana olen toiminut useassa erilaisessa tilanteessa mukana konsultatiivisessa roolissa. Konsultaatiota on hyödynnetty tietysti yksittäisten opiskelijoiden tuen selvittelyn ja suunnitelmien tekemisessä ja esimerkiksi lukiseulatulosten tulkinnassa. Joskus konsultaatiota on pyydetty opetusryhmän työrauha-asioiden selvittelyyn ja konsultaatio on voinut olla palaverimuotoista tai vapaampaa keskustelua opettajien kanssa opetusta suunniteltaessa. Siinä opintojaksojen lomassa. Sitten erityisopettajan näkökulma on haluttu myös kuulla koulutusalojen tukimuotojen, kuten esimerkiksi erilaisten tukipajojen suunnittelussa tai oppilaitostasoisten tuen lomakkeiden ja ohjeiden laatimisessa.

Tiina: Kuulostaa siltä, että erityisopettaja on todellakin monessa mukana ja konsultatiivinen rooli on myös moninainen.

Leena: Kyllä vaan, olipa todella kiva kuulla hyvissä käytännöistä ja toimintatavoista. Ja mä ajattelenkin myös näin, että kun moniammatillista yhteistyötä ja osaamista kehitetään innovatiivisesti, yksi voi konsultatiivinen työskentely ollakin avain entistä tiiviimpään yhteistoiminnalliseen oppimiseen ja ylipäätään kehittämiseen. Näin voidaan juuri yksi tuumin luoda uusia toimintatapoja ja niitä hyviä käytänteitä yhteistyössä oppilaitoksen opetushenkilöstön kanssa, jossa siis mukana olisi opiskelijat, opettajat ja muut mahdolliset sidosryhmät. Konsultatiivinen työskentely nivoo näin oivalla tavalla yhteen oppimisen moninaiset toimijat ja ja mahdolliset erilaiset ulottuvuudet. Myös se tuo samalla esille myös ammatillisen koulutuksen ajankuvaan liittyviä muutoksia. Niin kuin nyt tänä päivänä me tässä tähän yhteen seikkaan peilaamme. Muutoksen myötä konsultatiivinen työskentely voi parhaimmillaan tukea myös koko oppilaitosyhteisön aktiivisuutta ja yhteisöllistä tiedon rakentamista ja sitä yksi tapahtuvaa reflektiota. Painopiste on mielestäni erityisesti siinä, miten eri toimijoiden keskinäinen vuorovaikutus ja yhteistyö voi auttaa luomaan jotain uutta ja merkityksellistä.

Tiina: No miten Birgit ja Mari, teillä mahdollistetaan uudenlaisia konsultatiivisia työskentelytapoja ja miten niitä hyödynnetään ja ja miten myös oppimista hyödynnetään puolin ja toisin?

Birgit: Meillä Ammattiopisto Gradiassa ohjauksen työtehtävissä toimivien henkilöiden on ollut mahdollista osallistua kuluneen kevään kauden aikana. Konsultatiivisten toimintamallien kehittämiseen sekä pilotointiin. Toki näitä toimintamalleja tapoja on ollut käytössä aiemminkin ja aivan tyhjältä pöydältä. Ei siis ole lähdetty, mutta tämä yhteinen keskustelu ja eri kampuksilla käytössä olevien toimintamallien laajempi esilletuominen on herättänyt vähintäänkin ajatuksia siitä, että hei, tuota voisi meilläkin kokeilla. Niin ja paljon uusiakin toimintamalleja eri ryhmissä ideoitu ja jopa ehditty pilotoida. Yhteinen keskustelu on tärkeää ja se, että rohkeasti lähdetään ravistelemaan olemassa olevaa. Tulevan lukuvuoden 2025-2026 aikana valmistaudutaan ammatillisen koulutuksen oppimisen tuen muutokseen oppimisen tuen kehittämiseen kuuluu myös moniammatillinen yhteistyö oppilaitosyhteistyön kanssa.

Mari: Yhteisopettajuudessa, jossa opetusryhmää opettavat kaksi tai useampi opettaja voivat opettajat parhaimmillaan oppia toisiltaan. Opetustilanteita voi reflektoida yhdessä ja pohtia ratkaisuja välillä hyvinkin kinkkisiin tilanteisiin. Yksi opettamisessa helposti urautuu tiettyihin asioihin, vaikka kuinka kehittäisi omaa opetustaan. Kun opetustilanteessa on kaksi henkilöä, väistämättä tulee mietittyä niitä omia opetus ja ohjausratkaisuja ja parhaimmillaan yhteisopetuksessa saa vinkkejä uusiin menetelmiin kollegoiltaan. Yhteisopettajuus antaa mahdollisuuden havainnoida opiskelijoiden työskentelyä tarkemmin ja sitten myös tuo riittäminen on monipuolisempaa. Lähtökohtana yhteisopettajan kanssa täytyy kuitenkin olla se, että opettajat arvostavat toistensa ammatillisuutta ja antavat tilaa toisilleen. Sen edellytyksiä ovat siten yhteistyökykyisyys, että on yhteistä aikaa. Suunnitteluun on kyky arvioida omaa toimintaansa ja ylipäänsä se joustavuus puolin ja toisin. Ammatinopettaja aineenopettaja tietää omasta ammatistaan ja aineistoa ja sitten erityisopettaja puolestaan tuen keinoista ja molempien asiantuntijuutta käyttämällä ne täydentää toisiaan.

Tiina: Kuulostaa mielenkiintoiselta. Jäin vielä kuitenkin miettimään tuolta konsultatiivista työskentelyä. Erityisopettaja voi tosiaan olla myös malli yhteisopettajuuden kehittämiseen ja parhaimmillaan tuo esiin kaikkien ammattilaisten asiantuntijuutta, kuten kuvaattekin.

Leena: Kyllä vaan, onnistunutta konsultatiivista prosessia parhaimmillaan voikin juuri kuvailla, niin kun kuvailittekin tässä meidän yhteisessä keskustelussa, että erityisopettajan työn näkökulmasta monisuuntaisena jatkuvana kehittämismuotona voi olla just se, että luodaan ja tuetaan kumppanuutta lähestymistapa tarjoaakin rakenteen aidolle yhteistyön prosessille, joka myös usein voi johtaa juuri siihen parhaimpaan lopputulokseen. Konsultatiivinen työskentely on siis aktiivista ongelmanratkaisua, jossa erityisopettajan toiminnalla on merkittävä liikkeelle paneva rooli aika use. Uskonkin, että tällainen työskentelytapa kehittää pedagogisen tiimin yhteistyötä ja osaamista sellaisen jatkuvan kehittymisen ja oman työnkin tutkimisen kautta. Nämä puolestaan tuottavat tuki ja ohjauspalvelujen kehittymistä oppilaitoksessa ja sekä laadun parantamista ja yleensäkin myös opiskelijoiden kokemaa tyytyväisyyttä ja usein kasvaa siinä ohella. Ja mikä hienointa moniammatillisen tiimin jäsenet kehittyvät näkemään

yksi itsensä eräänlaisina muutosagentteina. Nauttien samalla yhdessä työskentelystä ja yhteisistä onnistumisista. Ja niinhän se aina on, että positiiviset kokemukset lisäävät itseluottamustamme omaan ja tiimin toimintaan. Näin me voimme yhdessä oppia hyödyntämään esimerkiksi juuri dialogia, aktiivista kuuntelemisen taitoa ja erilaisia strategioita. Sekä näkemään myös toinen toistemme tarpeita.

Tiina: No entäpä mitä ajattelette, mitkä voisi olla hyviä käytännön esimerkkejä oppilaitoksenne arjesta?

Birgit: No itselläni tulee mieleen ajatustavan muuttaminen, joka lähtee tietysti jokaisesta yksilöstä eli kuinka me muutetaan sitä ajattelutapaa. Muun muassa näiden asioiden suhteen. Ja sitten se, että on yhteinen vastuunotto opiskelijan oppimisesta ja hyvinvoinnista. Esimerkkinä voi olla erkka-corner, jossa erityisopettaja tulee opettajien yhteiseen alakohtaiseen tapaamiseen. Opettajilla on tämä palaveriaika jo varattuna työjärjestykseen, eli siellä on mahdollisimman moni paikalla. Ja tässä erkka-cornerissa voidaan keskustella ajankohtaisista erityisen tuen asioista matalalla kynnyksellä tai sovitusti jonkin teeman mukaisesti.

Mari: Moniammatillista yhteistyötä tehdään myös esimerkiksi koulutusala-kohtaisessa opintojen seurantapalaverissa, joihin osallistuu alan ryhmäohjaaja ja opinto-ohjaaja ja erityisen tuen vastuuopettaja, koulutuspäällikkö ja laaja-alainen erityisopettaja. Näissä palaverissa sitten käsitellään tuen asioita eri asiantuntijoiden näkökulmista ja me pyritään luomaan yhteinen ymmärrys ja suunnitelma tuen toteuttamisesta.

Birgit: Yhenä Gradian strategisena kärkenä on itseensä ja tulevaisuutensa luottava opiskelija. Tavoitteena on, että meillä ihan jokainen oppii. Tähän tarvitaan yhdessä tekemistä ja sitä, että työyhteisössä tuetaan, arvostetaan ja luotetaan toisiimme.

Leena: Hienoja ajatuksia, Birgit ja Mari, ja nämähän ovat juuri niitä avaintekijöitä opiskelijan ammatillisessa kasvussa. Kuvasit merkit käytännön esimerkin välityksellä todella hienolla tavalla, mihin konsultatiivinen työskentely juuri pyrkii ja miten se mahdollistaa kehittämään opetushenkilöstön ongelmanratkaisukykyä, ehkä myös tulkintataitoja sekä erilaisten ideoiden ja ratkaisujen arviointia ja vertailua. Uskonkin, että joustava yhteistyö korostuu teillä entisestään tulevaisuudessa ja arjen hyvät käytänteet ja kokeilut ovatkin oppilaitosyhteisönne kannalta varmasti merkittäviä.

Ja näin ehkä tämän keskustelun päätteeksi voimme ehkä yhdessäkin todeta, että tulevaisuuden opetushenkilöstöltä vaaditaan kykyä ja osaamista toimia joustavasti, joskus ehkä ripeästikin erilaisissa konteksteissa ja hyvinkin vaihtuvissa arjen tilanteissa. Eikö vaan, hyvät kollegat ja kuulijat, konsultatiivinen työskentely haastaakin erityisopettajia kehittymään tulevaisuuden vaatimusten mukaisiksi oppimisen ja erityispedagogiikan asiantuntijoiksi?

Tiina: Kuulimme KETO-hankkeen koulutuksessa kehitettyjä loistavia konsultatiivisen työskentelyn malleja ja ideoita ja työskentely jatkuu myös ensi vuoden aikana. Olette lähteneet kehittämään uuden lainsäädännön tavoitteiden näkökulmasta toimintaanne

ja olette myös tuoneet näkyväksi monia toimivia käytänteitä ja koulutuksen aikana pääsitte levittämään malleja myös muualle organisaatioon ja eri aloille.

Dynaamista ja rauhallista musiikkia kuuluu taustalla.

Tiina: Onkin hyvä tehdä näkyväksi jo olemassa olevia hyviä käytänteitä, uusien kehittämisen pohjaksi, yhteistyötä ja yhteistä keskustelua tarvitaan ja tästä on hyvä jatkaa. Kuten Callagher toteaa, onnistuminen on asenne. Se on avoimuutta uusille ideoille halukkuutta kuunnella innokkuutta oppia. Yksi halua kasvaa ja joustavuutta muuttua.

Tiina: Tämä podcast on toteutettu Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun Haaga-Helian ammatillisen opettajakorkeakoulun sekä Gradian yhteistyönä.